

KARTA KURSU

Nazwa	Etyka
Nazwa w j. ang.	Ethics

Koordinator	Dr Anna Szklarska	Zespół dydaktyczny
		Dr Wojciech Hanuszkiewicz Dr Anna Szklarska
Punktacja ECTS*	5	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi problemami i stanowiskami etycznymi. Przybliżone zostaną następujące zagadnienia: przedmiot i charakterystyka etyki jako nauki, sposoby uzasadniania w etyce, subiektywizm i obiektywizm, absolutyzm i relatywizm aksjologiczny, deontologizm i konsekwencjalizm, etyka religijna a etyka ateistyczna, praktyczne zastosowania etyki. Omówiony zostanie również problem wolności, winy i odpowiedzialności, relacji pomiędzy etyką a polityką, a także wybrane koncepcje zła w kontekście różnych tradycji (Augustyn, Schopenhauer, Arendt). Nakreślone zostaną dzieje refleksji moralnej od Sokratesa do współczesności z uwzględnieniem ich praktycznego kontekstu (wybranych problemów etyki szczegółowej), w tym etyki sfery publicznej. W ramach kursu przedstawione i przedyskutowane zostaną zatem m.in.: intelektualizm etyczny Sokratesa, etyka cnót Arystotelesa, etyka szkół hellenistycznych, realizm polityczny Machiavellego, filozofia moralna Oświecenia ze szczególnym uwzględnieniem etyki Kanta, utylitaryzm, filozofowie kondycji ludzkiej (Pascal, Kierkegaard, Nietzsche), etyka egzystencjalizmu (Heidegger, Sartre), etyka w świetle fenomenologii (Scheler, Wojtyła), postmodernizmu (Rorty) oraz feministyczna etyka troski (Noddings). Reasumując – celem kursu jest przybliżenie treści z zakresu podstaw etyki, jej przedmiotu, kluczowych zagadnień i stanowisk oraz sposobów uzasadniania w kontekście dziejów refleksji moralnej i uzyskanie przez studentów pogłębionej wiedzy w tym zakresie.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Student w rozszerzonym zakresie zna miejsce i znaczenie etyki w systemie nauk, jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną oraz kierunek rozwoju. Rozumie znaczenie etyki w kształtowaniu kultury i złożone zależności pomiędzy nią a naukami szczegółowymi. Potrafi scharakteryzować kluczowe zagadnienia, główne stanowiska i koncepcje w ramach tej dyscypliny.	
	W02 Zna i rozumie historyczne i współczesne teorie, ogólną i szczegółową terminologię i metodologię z zakresu filozofii zachodniej, szczególnie etyki i antropologii filozoficznej.	
	W03 Posiada gruntowną wiedzę dotyczącą metod interpretacji tekstów źródłowych z zakresu etyki, zna w sposób pogłębiony sposoby argumentacji, rozumowania i wnioskowania stosowane w etyce.	
	W05 Ma poszerzoną wiedzę dotyczącą norm i wartości społecznie obowiązujących o charakterze moralnym.	

Umiejętności	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------------	-----------------------------	-------------------------------------

	U01 Potrafi formułować i analizować problemy badawcze i zawodowe oraz dobiera możliwe optymalne metody ich rozwiązywania w zakresie konfliktów moralnych, sporów i dylematów etycznych w wymiarze indywidualnym i społecznym. U02 Potrafi samodzielnie rozwijać, pogłębiać i wykorzystywać swoją wiedzę z zakresu etyki, posługiwać się w sposób twórczy i krytyczny właściwymi metodami interpretacji tekstów filozoficznych, zjawisk społecznych i postaw moralnych, prognozować i reagować na złożone problemy etyczne, oraz potrafi ukierunkowywać innych w tym zakresie. U03 Potrafi samodzielnie organizować pracę osobistą i w zespole, potrafi samodzielnie proponować wybrane rozwiązania problemów etycznych na gruncie różnych stanowisk, niezależnie od stopnia ich skomplikowania, potrafi uczestniczyć w debacie i komunikować się na specjalistyczne tematy z zakresu etyki, w zróżnicowanym światopoglądowo kręgu odbiorców. U04 Potrafi twórczo, jasno i przejrzyście przedstawiać swoje stanowisko, argumentować i dyskutować w oparciu o zdobytą wiedzę i specjalistyczną terminologię filozoficzną. Posiada umiejętność przygotowania wystąpień ustnych jak i prac pisemnych.	
--	---	--

Kompetencje społeczne	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
-----------------------	-----------------------------	-------------------------------------

	K01 Dba o precyzyjne i racjonalne formułowanie własnego stanowiska i przekonań oraz ich uzasadnienie, nieustannie monitoruje i udoskonala własną pracę i zakres posiadanej wiedzy i umiejętności; w realizacji problemów wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu etyki. Krytycznie ocenia odbierane treści. K02 Samodzielnie i odpowiedzialnie odnosi się do podejmowanych zadań. Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego, potrafi w tym zakresie ukierunkowywać innych. Jest świadomy posiadanych kompetencji; rozumie wartość uczestniczenia w rozmaitych formach życia kulturalnego dla osobistego i zawodowego rozwoju. K03 Ponosi odpowiedzialność za siebie i innych ludzi, jest przekonany o konieczności stosowania się do zasad etyki zawodowej; podejmuje decyzje w sposób odpowiedzialny, jest świadom konsekwencji społecznych swoich działań; jest otwarty na dyskusję i tolerancyjny wobec osób prezentujących odmienne poglądy, innych kultur i wyznań religijnych, dopuszcza możliwość zmiany własnego stanowiska, jest ukierunkowany na rozwój i pogłębianie wiedzy i kompetencji, przestrzega i rozwija zasady etyki społecznej, w tym zawodowej.	
--	--	--

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin											
60	30			30							

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład zdalny. Na ćwiczeniach odbywa się dyskusja wokół problematyki dotyczącej omawianego tekstu z obszaru etyki, filozofii człowieka czy aksjologii. Główne tezy wyłożone w tekście i ich odniesienia do współczesnych realiów i dylematów są analizowane oraz interpretowane przez wszystkich uczestników zajęć.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – le ar ni ng	Gr y dy da kt ycz ne	Ć wi cz en ia w sz ko le	Z aj ę c ia te re no we	Pr ac a la bo ra to ryj na	Pr oj ek t in dy wi du al ny	Pr oj ek t gr up o wy	U dz iał w dy sk us ji	R e f e r a t	Pra ca pis em na (ko nsp ekt)	E gz a mi n us tn y	E gz a mi n pi se m ny	In ne
W01								X		X		X	
W02								X		X		X	
U01								X		X		X	
U02								X		X		X	
K01								X		X		X	
K02								X		X		X	
K03								X		X		X	

Kryteria oceny	Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest regularna obecność i znajomość tekstów wskazanych w sylabusie; mile widziany oraz premiowany będzie aktywny udział w dyskusjach. Dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności w trakcie semestru. Każdy/a student/ka jest zobowiązany/a najpóźniej w dniu ostatnich ćwiczeń w semestrze zimowym przekazać opracowanie jednego tekstu wybranego spośród wszystkich omawianych na zajęciach. W konspekcie tym należy przedstawić główne tezy zawarte w tekście i własny do nich komentarz. Warunkiem zaliczenia wykładu jest regularna obecność na wykładzie – dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności. Kurs kończy się egzaminem pisemnym z treści wykładów, składającym się z dwóch części: testu jednokrotnego wyboru oraz obszernej wypowiedzi pisemnej dotyczącej wybranego zagadnienia.
----------------	--

Uwagi	Przedmiot obligatoryjny na studiach stacjonarnych I stopnia dla kierunku Filozofia rozwoju osobowego z elementami psychologii.
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Etyka jako nauka: przedmiot badań etyki, problemy i pytania, jakie stawia. Moralność a etyka. Etyka ogólna vs etyka stosowana. Etyka teleologiczna i deontologiczna. Etyka a inne gałęzie filozoficzne oraz nauki szczegółowe. Sposoby uzasadniania w etyce. Rodzaje dylematów etycznych. Etyka zawodu psychologa.
2. Subiektywizm i obiektywizm, absolutyzm i relatywizm aksjologiczny.
Intelektualizm etyczny i sprawiedliwość w ujęciu Sokratesa.
3. Eudajmonizm, zasada złotego środka, pojęcie cnoty i teoria przyjaźni w etyce Arystotelesa.
4. Etyka szkół hellenistycznych: epikureizm i stoicyzm.
5. Problem wolności i zła w filozofii św. Augustyna.
6. Relacja pomiędzy etyką a polityką w ujęciu starożytnym i nowożytnym.
Realizm polityczny N. Machiavellego.
7. Kondycja ludzka w ujęciu B. Pascala.
8. Imperatyw kategoryczny i filozofia moralna I. Kanta.
9. Utylitaryzm J. Benthama i J. S. Milla.
10. Zło, cierpienie i współczucie na gruncie myśli A. Schopenhauera.
11. Podstawowe kategorie filozofii F. Nietzschego: wola mocy, nadczłowiek, etyczna wykładnia idei wiecznego powrotu, moralność panów i niewolników.
12. Stadia życia, sobość i prawybór w filozofii S. Kierkegaarda.
13. Egzystencjalizm M. Heideggera i J.P Sartre’a.
14. Koncepcja radykalnego i banalnego zła w ujęciu H. Arendt.
15. Personalizm K. Wojtyły.
16. Etyka wrażliwości R. Rorty’ego i etyka troski Nell Noddings.

Wykaz literatury podstawowej

Teksty omawiane na ćwiczeniach:

1. Platon, *Państwo*, przeł. W. Witwicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, [różne wydania, również na portalu *Wolne Lektury*], księga IV.
2. Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, przeł. D. Gromska, PWN, Warszawa 1956 [bądź późniejsze wydania], Księga I.
3. Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. D. Gromska, PWN, Warszawa 1956 [bądź późniejsze wydania], Księga II.

4. Hannah Arendt, *Wola*, przeł. Robert Piłat, Czytelnik, Warszawa 1996, rozdział II: *Quaestio mihi factus sum. Odkrycie wewnętrznego człowieka* [wyd. 2 Warszawa 2002 inne wydanie [w:] Hannah Arendt, *Życie umysłu*, przeł. H. Buczyńska-Garewicz, R. Piłat, B. Baran, Aletheia, Warszawa 2016].
5. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*. Tom 13 *Prawo* (ST I-II, q. 90–105), przeł. P. Bełch, Veritas, Londyn [b.d.], s. 4–38 [zagadnienia (kwestie): 90-94.]
6. Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, przeł. M. Wartenberg, PWN, Warszawa 1953, s. 11-86 [wyd. 2 1971, wyd. 3 1984, rozdział I i II ze szczególnym uwzględnieniem: s. 11-12, 16, 20-23, 38-41, 51-53, 60-66, 71-72].
7. John Stuart Mill, *Utylitaryzm*, tłum. M. Ossowska, [w:] *Utylitaryzm. O wolności*, PWN, Warszawa 2006, s. 5-46 [rozdziały: I, II, III].
8. Soren Kierkegaard, *Albo-albo*, t. 2, tłum. J. Iwaszkiewicz, wyd. PWN, 1976, s. 209-241, 253-271.
9. Friedrich Nietzsche, *Z genealogii moralności*, przeł. M. Łukasiewicz, Znak, Kraków 1997, s. 23–62 [*Przedmowa, Rozprawa pierwsza*]
10. John Dewey, *Demokracja i wychowanie. Wprowadzenie do filozofii wychowania*, przeł. Z. Doroszowska, Ossolineum, Wrocław 1972, s. 443-492 [rozdziały: XXIV-XXVI].
11. Richard Rorty, *Przygodność, ironia i solidarność*, tłum. W.J. Popowski, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2009, s. 121-153, 288-302 [rozdziały: 5 i 9].
12. Charles Taylor, *Etyka autentyczności*, przeł. P. Kawalec, Znak, Kraków 1996, s. 9-47 [rozdziały: I-V].

Wykaz literatury uzupełniającej

Pozycje, które są nieobowiązkowe, ale pozwolą poszerzyć wiedzę studentów:

1. Arno Anzenbacher, *Wprowadzenie do etyki*, przeł. J. Zychowicz, Znak, Kraków 2008.
2. Charles L. Stevenson, *Istota sporów etycznych*, [w:] *Metaetyka*, red. Ija Lazari-Pawłowska, tłum. I. Lazari-Pawłowska, Warszawa 1975, s. 113-123.
3. Leszek Kopciuch, Tomasz Siwiec (red.), *Uzasadnianie w aksjologii i etyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
4. Platon, *Obrona Sokratesa*, tłum. W. Witwicki, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków, 2007.
5. Arystoteles, *Metafizyka*, tłum. K. Leśniak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2020.
6. Marek Aureliusz, *Rozmyślenia*, K. Łapiński, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2011.

7. Blaise Pascal, *Myśli*, tłum. T. Boy-Żeleński, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2012.
8. Immanuel Kant, *Co to jest oświecenie?*, przeł. Adam Landman, [w:] Tadeusz Kroński, *Kant*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1966.
9. Otfried Höffe, *Immanuel Kant*, przeł. A.M. Kaniowski, PWN, Warszawa 1995 (2. wyd. Warszawa 2003).
10. Dorota Probuska, *Utylitaryzm*, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1999.
11. Artur Schopenhauer, *Świat jako wola i przedstawienie*, tłum. J. Garewicz, Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa 1994.
12. Monika Proszak, Anna Szklarska, Anna Żymełka (red.), *Boska radość powtórzenia: idea wiecznego powrotu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014.
13. Soren Kierkegaard, *Bojaźń i drżenie*, tłum. J. Iwaszkiewicz, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Warszawa 1995.
14. Jean-Paul Sartre, *Byt i nicość*, tłum. J. Kielbasa, Zielona Sowa, Kraków 2007.
15. Jean-Paul Sartre, *Mdłości*, tłum. J. Trznadel, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2005.
16. Nell Noddings, *Caring: Feminist Approach to Ethics and Moral Education*, University of California Press, 2003.
17. Karol Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 1994.
18. George Edward Moore, *Etyka*, tłum. Z. Szawarski, Warszawa 1980.
19. Peter Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, tłum. W. Bober, R. Dobrowolski et. al., Książka i Wiedza, Warszawa 2000.
20. Alasdair MacIntyre, *Krótką historią etyki*, tłum. A. Chmielewski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.
21. Jacek Filek, *Etyka. Reinterpretacja*, Homini, Kraków 2014.
22. Peter Vardy, Paul Grosch, *Etyka*, tłum. J. Łoziński, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
23. Tadeusz Ślipko SJ, *Historia etyki*, Petrus, Kraków 2010.
24. Robert C. Salomon, Kathleen M. Higgins, *Krótką historią filozofii*, tłum. N. Szczucka-Kubisz, Prószyński i S-ka, Warszawa 1997.
25. Anna Szklarska, *Zanik myślenia jako źródło zła, czyli Hannah Arendt kilka refleksji o banalnym i radykalnym złu* [w:] też, „Sprawiedliwość w czasach kryzysu”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015.
26. Rudiger Safranski, *Zło. Dramat wolności*, tłum. I. Kania, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2013.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	2
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	23
Ogółem bilans czasu pracy		125

